

Oikeusjärjestelmä Oikeusnormit Tuomioistuimet

*Yhdyskuntajärjestelmien ja -suunnittelun oikeudelliset perusteet, RYM-C1002
Ari Ekroos*

1

Sisällys

1. Oikeusjärjestelmä
2. Oikeusnormit ja niiden keskinäiset suhteet
3. Tuomioistuimet

2

Käsitteet

• Oikeusjärjestys

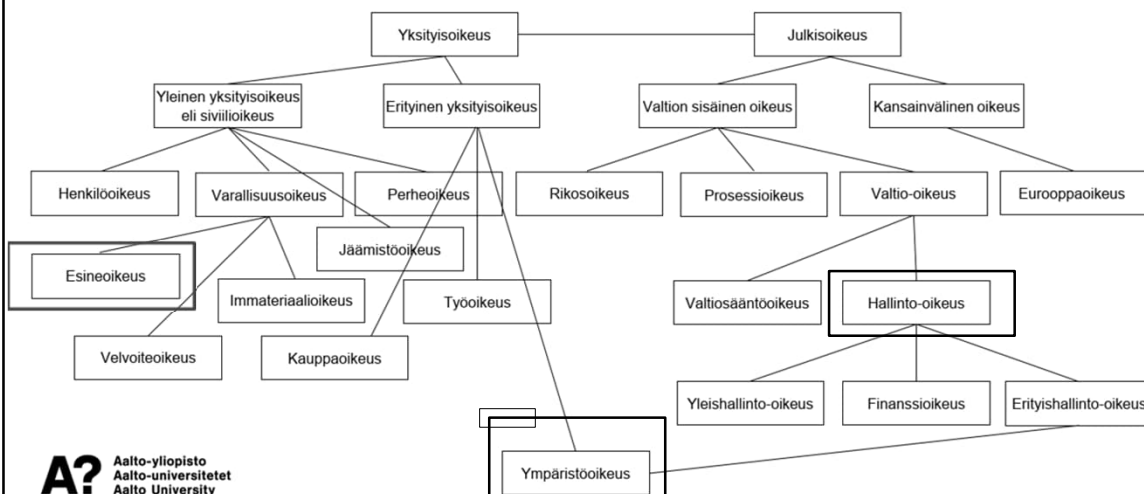
- Voimassa olevan oikeuden ilmaiseva normimassa, joka koostuu mm. laeista, asetuksista ja oikeuskäytännössä muodostuneista oikeusnormeista
  - Kansallinen oikeus
  - EU:n oikeus
  - Kansainvälinen oikeus

• Oikeusjärjestelmä

- Oikeudellisen ajattelun tuotos, jossa oikeusjärjestykseen kuuluvat normit (normimassa) on asetettu hallittavaan järjestykseen eli systematisoitu

3

Oikeusjärjestelmä

4

Yksityisoikeus

A1 Yleinen yksityisoikeus (= ”siviilioikeus”)

- A1.1 Henkilöoikeus
- A1.2 Varallisuusoikeus
  - A1.2.1 *Esineoikeus – esim. MAAKAARI*
  - A1.2.2 *Velvoiteoikeus (sis. sopimus- ja vahingonkorvausoikeus) – esim. VAHINGONKORVAUSLAKI*
  - A1.2.3 *Immateriaalioikeus*
- A1.3 Perheoikeus
- A1.4 Jäämistöoikeus
- A2 Erityinen yksityisoikeus
  - A2.1 *Kauppaoikeus*
  - A2.2 *Työoikeus*
  - A2.3 *Ympäristöoikeus (enimmäkseen julkisoikeutta)*

5

Julkisoikeus

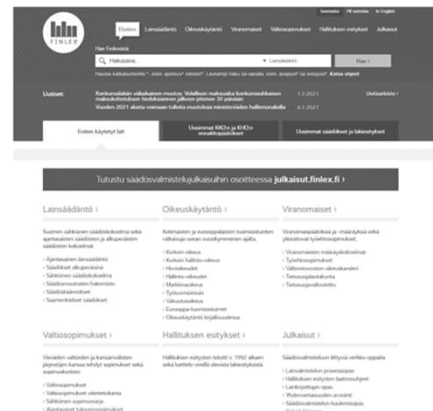
• B1 Valtion sisäinen oikeus

- B1.1 Rikosoikeus
- B1.2 Prosessioikeus
- B1.3 Valtio-oikeus
  - B1.3.1 *Valtiosäntöoikeus*
  - B1.3.2 *Hallinto-oikeus*
    - B1.3.2.1 Yleishallinto-oikeus
    - B1.3.2.2 Finanssioikeus
    - B1.3.2.3 *Muu erityishallinto-oikeus (mm. ympäristöoikeus, kunnallisoikeus, sosiaalioikeus)*
- B2 Kansainvälinen oikeus
  - B2.1 Eurooppaoikeus (heijastuu kaikille oikeudenaloille)

6

Oikeusnormeista

- **Lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö löytyy hyvin**
  - www.finlex.fi - vapaa
  - suomenlaki.almatalent.fi - kaupallinen
  - Edilex.fi – kaupallinen
- **Oikeuskäytäntö**
  - Kko.fi – korkein oikeus
  - Kho.fi – korkein hallinto-oikeus
- **Suomen säädöskokoelma**
  - Virallinen lähde
  - Säädösten julkaisu

7

Oikeusnormien synty

- **Lait ja asetukset**
  - Euroopan unioni
    - Asetukset – noudatettava kuten lakia (eng. Regulation)
    - Direktiivit – velvoittavat jäsenvaltioita (eng. Directive)
  - Eduskunta (perustuslaki, lait)
  - Valtioneuvosto, ministeriö ja tasavallan presidentti (asetukset)
    - Eduskunnan lailla antaman valtuutuksen nojalla
- **Oikeuskäytäntö**
  - EU-tuomioistuin
  - Euroopan neuvostonihmisoikeustuomioistuin
  - Korkein oikeus
  - Korkein hallinto-oikeus

8

Oikeusnormityypit

- **Oikeusnormi vs. oikeuslähde**
- **Oikeusnormeja voidaan jaotella esimerkiksi seuraavasti:**
  - 1. käyttäytymisnormit
    - *Käskee – esim. haettava lupa*
    - *Kieltää – esim. rikoslaki*
    - *Sallii – esim. on oikeus tehdä jotakin*
  - 2. kompetenssinormit;
    - *On "valta" tehdä jotakin, esim. rakennusvalvontaviranomainen*
    - *On oikeus tehdä jokin oikeustoimi, esim. kauppa*
  - 3. kvaifikaationormit;
    - *Esim. määritelmät, täsmennykset – eivät anna oikeutta tehdä jotakin*
  - 4. organisaationormit
    - *Esim. viranomaisjärjestelmä*

9

Oikeuslähteet Suomessa

- **Vahvasti velvoittavat**
  - Laki ja asetus eli lainsäädäntö – ks. §
  - (EUTI:n oikeuskäytäntö)
- **Heikosti velvoittavat**
  - Lainsäätäjän tarkoitus – ks. HE
  - Ennakkoratkaisut – ks. KHO tai KKO
- **Sallitut**
  - Oikeuskirjallisuus
- **Oikeusnormien ristiriitaratkaisu**
  - Lex superior – ylempi normi
  - Lex posterior – uudempi normi
  - Lex specialis – erityinen ennen yleistä

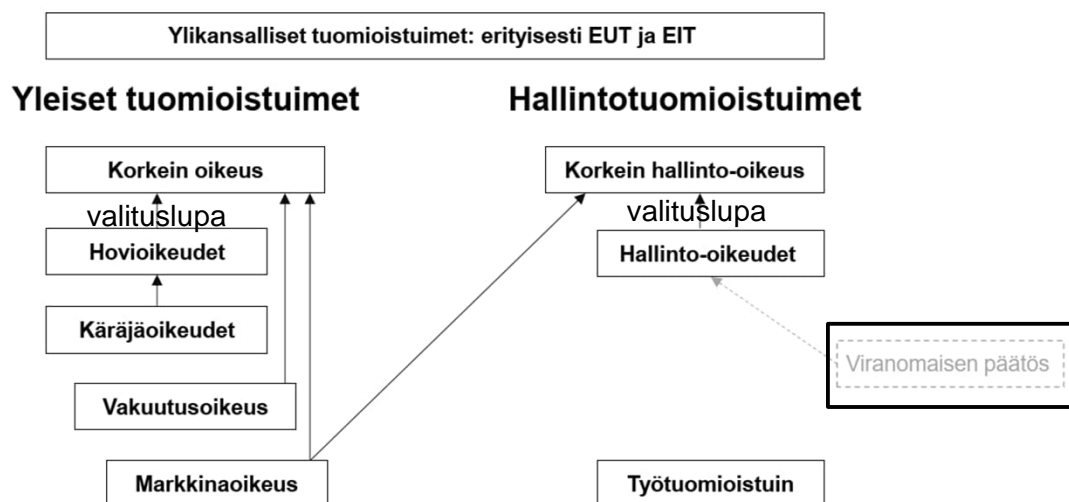
10

Tuomioistuinten tehtävät

- Tuomioistuimet luovat oikeusnormien noudattamiseen periaatteellisen ja käytännöllisen sanktioulottuvuuden (vrt. esim. moraalinormit)
- Tuomioistuimet eivät tutki lakien ja muiden oikeusnormien yleistä noudattamista, vaan ne **ratkaisevat yksittäistapauksellisesti asioita** niille tehtyjen kanteiden, hakemusten, syytteiden ja valitusten perusteella sekä niihin sidottuina
- **Ratkaisupakko** (myös näyttökysymykset)
- Erilaiset tuomioityypit
- Tuomioiden oikeusvoima ja lainvoima
  - Oikeusvoima – ei voi saattaa samaa asiaa uudestaan ratkaistavaksi
  - Lainvoima – asiasta on lopullinen päätös (eli ei voi enää valittaa)
- Ennakkopäätökset – ylimmät tuomioistuimet (KKO ja KHO sekä EUTI)

11

Tuomioistuinjärjestelmä

12

Tuomioiden pakkotäytäntöönpano

- Mitä täytäntöönpanolla tarkoitetaan?
- Täytäntöönpanotapa riippuu tuomion sisällöstä
  - rangaistus,
  - kielto,
  - vahvistus,
  - suoritus,
  - päätöksen kumoaminen
  - päätöksen muuttaminen
- Täytäntöönpanoviranomaisia erityisesti
  - ulosottolaitos,
  - Rikosseuraamuslaitos
  - poliisi (ns. virka-apu)